

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*А. І. Боднарчук, здобувач вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет*

У статті висвітлено сучасний стан, тенденції розвитку, особливості та переваги транспортної системи, охарактеризовані деякі аспекти діяльності підприємств даної галузі в Миколаївській області.

Ключові слова: транспорт, система, розвиток, область, підприємства.

Постановка проблеми. Економічний розвиток будь-якого регіону залежить від стану транспортної системи, розвиток якої веде до позитивних економічних і соціальних наслідків. Комфортне існування людини визначається необхідністю безпосередніх контактів у різних сферах діяльності, а це у свою чергу може викликати необхідність певного виду переміщення людини. Звідси, існуючий транспорт покращує умови проживання населення і сприяє ефективній роботі всіх підприємств і організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям та розвитку транспортної системи як на рівні регіонів, так і країни в цілому присвячено багато наукових праць, досліджень, серед них праці таких науковців та вчених як Першакова В.М., Белятинського А.О., Степанчука О.В., Кротова Р.В., Познанської І.В. та інших.

Постановка завдання. Метою статті є поглиблене вивчення та дослідження сучасного стану, особливостей, визначення переваг та недоліків транспортної системи Миколаївської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Миколаївська область розташована на півдні України у межах Причорноморської низовини в басейні нижньої течії ріки Південний Буг. На заході межує з Одеською, на півночі з Кіровоградською, на сході та північному сході з Дніпропетровською та на південному сході з Херсонською областями. Центр області — місто Миколаїв, потужний політичний, діловий, індустріальний, науково-технічний, транспортний та культурний центр країни, пов'язаний з областю тісними комерційними і соціальними зв'язками. Відстань до м. Києва становить 480 км, м. Одеси – 135 км, м. Херсона – 69 км, м. Стамбула – 970 кілометрів.

Миколаївська область - один з провідних морських регіонів України з добре розгалуженою транспортною системою та економічно вигідними схемами руху транспортних потоків. Наявність водних артерій та приморське розташування області визначили розвиток регіону як Бузько-Дніпровського транспортного вузла на північному узбережжі Чорного моря. Чотири морських, один річковий порти, морські термінали здатні переробляти 35 млн. тонн вантажів на рік. Область є одним із важливих центрів національних та міжнародних транспортних коридорів і визначена як транзитна за основними напрямками північ-південь (Київ-Сімферополь) і захід-схід (Одеса-Мелітополь). Через область проходять три міжнародних транспортних коридори: Євразійський (ЕАТК), ЧЕС (Причорноморські країни), Балтійське - Чорне море. Розвинена мережа залізничних та автомобільних шляхів створює великі можливості для ефективного використання портової інфраструктури області зі збільшення транзитних поставок вантажів, у тому числі до країн СНД, Європи, Азії, Африки. У м. Миколаєві знаходиться один з найбільших аеропортів півдня України з

пропускнуою здатністю до 45 літаків на день. Величезний потенціал для розвитку регіону мають міжнародні транспортні коридори ТРАСЕКА і Дунайський водний коридор. Географічне положення області, розгалужена потужна транспортна система, до складу якої входять всі види транспорту (залізничний, морський, річковий, автомобільний, авіаційний та трубопровідний), наявність судноплавних водних артерій - все це відіграє провідну роль у виконанні і нарощуванні вантажоперевезень і розвитку Миколаївського транспортного (інтермодального) вузла. Унікальне географічне розташування області на півдні України на перехресті міжнародних транспортних коридорів як одного із важливих центрів міжнародних економічних і транспортних зв'язків, через який проходять залізничні, автомобільні і трубопровідний міжнародні коридори. Область має розгалужену транспортну систему, в структурі якої функціонує 1 міжнародний аеропорт, 4 морських порти, 1 річковий порт та підрозділи залізниці. Мережа автомобільних доріг загального користування Миколаївської області становить 4792,4 км, з яких тверде покриття має 4778,3 км, або 99,7 відсотка, при середньому показнику по Україні 97,8 відсотка. Крім того, на балансі підприємств і організацій знаходиться 7556,1 км відомчих доріг, з яких 76,1% - з твердим покриттям. За протяжністю доріг з удосконаленими типами покриття 3723,4 км (77,7%). З параметрами I та II категорії в області 537,2 км доріг (11,2%).

Через область проходять такі міжнародні автомобільні транспортні коридори:

1. Євразійський із проходженням по Україні: Одеса – Миколаїв – Херсон – Джанкой – Керч;
2. Чорноморського економічного співробітництва із проходженням по Україні: Рені – Ізмаїл – Одеса – Миколаїв – Херсон – Мелітополь – Бердянськ – Маріуполь – Новоазовськ;
3. Балтійське море – Чорне море з проходженням по Україні: Ягодин – Ковель – Луцьк – Тернопіль – Хмельницький – Вінниця – Умань – порти Чорного моря.

Миколаїв пов'язаний автодорогою Р-06 з автомагістраллю М-05 в районі м. Умань, що має вихід на Люблін-Варшаву-Гданськ (Польща). Довжина шляху Гданськ-Миколаїв складає 1530 км. Через Миколаїв проходить автомагістраль М-14 (Рені - Ростов-на-Дону), пов'язана через автомагістраль М-05 (Одеса-Київ-Гомель) з автомагістраллю М-18 (Сімферополь-Харків-Москва). Крім того, в обласному центрі перевезення пасажирів здійснюється міським електротранспортом: довжина тролейбусних ліній 59 км, трамвайних - 73 км [1].

Експлуатаційна довжина магістралей залізничних колій загального користування становить 700 кілометрів. До складу залізничного транспорту входять локомотивне та вагонне депо, 53 залізничні станції, підпорядковані Одеській залізниці, у тому числі ряд потужних вузлів: Миколаїв, Миколаїв-Вантажний, Вознесенськ, Первомайськ-на-Бузі, Колосівка, Снігурівка, Миколаївське та Ольшанське міжгалузеві підприємства промислового залізничного транспорту. Потужність залізничного вузла "Миколаїв" з переробки вантажів - 800 вагонів на добу. Операції з обробки контейнерів здійснюються цілодобово [1, 2].

Географічне положення області, наявність судноплавних артерій сприяють розвитку водного транспорту і становленню позиції міста Миколаєва як транзитного транспортного вузла. Могутнім портовим містом не тільки області, але й України, є м. Миколаїв, де функціонують 4 морські та один річковий порти, які входять до єдиного Бузько-Дніпровського морського транспортного вузла. Порти Бузько-Дніпровського морського транспортного вузла та морські термінали зв'язані водними шляхами з Придунайськими країнами і портами Каспійського моря, що сприяє розвитку міжнародних транспортних коридорів та збільшенню транзитних поставок вантажів, у тому числі в країни СНД, Європи, Азії, Африки.

ДП «Миколаївський річковий порт» акціонерної суднохідної компанії «Укррічфлот» проводить переробку масових експортно-імпортних вантажів, таких, як метал, ліс, вугілля, кокс, металолом, катана проволока, залізорудний концентрат, мінерально-будівельні вантажі, хімічні добрива, продукція сільського господарства. Порт володіє вантажними причалами протяжністю більше 1000 погонних метрів з підкрановими шляхами й залізничною гілкою. Для зберігання вантажів є критий й відкритий склади загальною площею 47 тис. м². Вигідне географічне положення і кліматичні умови дозволяють здійснювати цілорічну навігацію. Порт приймає вантажні судна до 140 метрів довжиною з осадкою 4,5 м біля причалу, а при завантаженні на рейді з барж плавкраном – судна з осадкою до 8,5 м. Для навантажувальних та розвантажувальних робіт є порталні та плаваючі крани вантажопідйомністю від 5 до 16 тон, трактора, авто- та електронавантажувачі [2].

ДП «Спеціалізований морський порт «Октябрськ» спеціалізується на переробці і зберіганні тарно-штучних вантажів, у тому числі таких, що потребують особливих умов обробки і зберігання. З метою удосконалення та створення належних умов для забезпечення безпеки мореплавства, охорони життя людини та навколишнього середовища в області функціонує ДП «Дельта лоцман», на баланс якого передані Бузько-Дніпровсько-лиманський і Херсонський морський канали, а також покладені функції регулювання руху суден у встановленому районі.

ДП «Миколаївський морський торговельний порт» - одне з провідних підприємств морського транспорту України, що надає повний спектр послуг, пов'язаних з перевалкою різних видів вантажів в експортному, імпортному, транзитному напрямках і в каботажі (табл.1).

Таблиця 1 Перелік основних робіт і послуг в межах відведеної території і акваторії ДП «Миколаївський морський торговельний порт»

Для судновласників	Для вантажовласників
- забезпечення бункеровки водою, бонування суден;	- сортування вантажу по лотах, марках, розмірах, коносаментним партіям, доробка вантажів;
- зняття суднового сміття;	- перевалка на морський транспорт вантажів з інших видів транспорту;
- організація робіт з дератизації, дезінфекції, в тому числі води і ємностей, дезінсекції, фумігації вантажів і суден з наданням готелів для екіпажів суден, енергопостачання і телефонізація;	- сепарація вантажів;
- швартовні операції, буксирне обслуговування суден;	- кріплення, штивка, розкріплення вантажів, сухе зачищення трюмів, твіндексів після вивантаження судів, що заходять у порт;
- надання вільних причалів для проведення мілкового навігаційного ремонту суден, відстою та інших потреб;	- навантаження/вивантаження суден на рейді;
- оформлення вільної практики суден;	- складські операції з вантажами;
- оформлення свідоцтва моряка і подовження терміну його дії;	- роботи з пакетування;
- медичні послуги.	- маркування і перемаркування вантажів;
	- перевантаження навалочних вантажів на залізничних і автомобільних вагах порту;
	- вантажні перевезення автотранспортом порту;
	- пасажирські перевезення за заявкою клієнта;
	- оформлення всього комплексу вантажних документів по прийому і відправленню вантажу;
	- інші роботи і послуги (обумовлені договором (угодою)).

ТОВ «Морський спеціалізований порт Ніка Тера» перевантажує та зберігає в своєму порту таку продукцію: хлористий калій, сульфат аммонію, карбамід, НРК, аміачна селітра, діамоній фосфат, нітроаммофос, фосфорити. Підприємство межує із залізничною станцією «Жовтнева», що забезпечує необхідний для порту вантажообіг.

Соціально-економічний розвиток Миколаївської області, розвиток зовнішньоекономічних зв'язків багатьох підприємств з партнерами з ближнього та дальнього зарубіжжя, розвиток малого та середнього бізнесу в регіоні, а також інші фактори свідчать про те, що області необхідно мати аеропорт, який відповідає сучасним вимогам міжнародних стандартів. КП «Міжнародний аеропорт Миколаїв» - багатофункціональне транспортне підприємство, що є наземною частиною авіаційної транспортної системи, яка забезпечує зліт та посадку повітряних судів, їх наземне обслуговування; прийом і відправку пасажирів, багажу і вантажів, а також створює необхідні умови для функціонування авіакомпаній.

Враховуючи географічне розташування аеропорту - це центр повітряних трас, що з'єднують Західну Європу з Центральною Азією і Близьким Сходом; наявність розвиненої транспортної інфраструктури в регіоні: залізнична і автотранспортна мережа доріг, 6 морських портів та терміналів, річковий порт; наявність великих суднобудівельних, машинобудівних, металургійних підприємств і науково-дослідних центрів - «Міжнародний аеропорт Миколаїв» повинен стати сервісним вузлом по прийому, відправці жителів і гостей області авіатранспортом в крупні міста України та Європи, центром транспортної логістики в регіоні. Аеропорт «Миколаїв» входить до числа найбільш великих аеропортів півдня України. Довжина смуги аеропорту становить 2555 м, ширина 44 м. Аеропорт включає пасажирський термінал, площа якого – 3800 кв.м, розрахований на обслуговування 430 пасажирів за годину, з пропускною спроможністю – 45 літаків на день та максимальним пасажирообігом 226000 пасажирів на рік; вантажний термінал площею 720 кв.м, розрахований на обслуговування 100 т вантажу. Характер транспортних потоків – пасажирський і вантажний, рейси виконуються регулярно та чартерні [4]. Трубопровідний транспорт області представлений Миколаївським управлінням магістрального аміакопроводу «Укрхімтрансаміак», що здійснює транзит рідкого аміаку по території України. Довжина магістрального трубопроводу, що обслуговується підприємством, становить 444 кілометрів. Технічна можливість для транспортування рідкого аміаку — до 3 млн. тонн на рік.

Висновки. В Миколаївській області функціонує потужна транспортна система, до складу якої входить залізничний, морський, річковий, автомобільний, авіаційний та трубопровідний транспорт. Географічне положення області, наявність судноплавних артерій сприяють розвитку водного транспорту і становленню позиції Миколаєва в якості транзитного транспортного вузла. Миколаївська область тримає друге місце за переробкою вантажів морських торговельних і річкових портах протягом багатьох років. Частка перевезень автомобільним транспортом складає у середньому 2 % від загального обсягу перевезень по країні. Перевезення вантажів морським і річковим транспортом в регіоні за останні три роки, практично, не відбувається. Стан транспортної галузі складно оцінити за недостатністю даних, але загальні показники та традиційна роль і місце Миколаївської області в транспортній галузі країни формує основні напрямки розвитку в бік водного транспорту.

Інформаційні джерела

1. Регіональна торгово-промислова палата Миколаївської області про транспорт Миколаївської області. / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rtp.com.ua/uk/nikolaev/5/transport-mykolayivskoyi-oblasti.html>

2. Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2020 року // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mk.gov.ua/ua/economy/strateg>
3. Першаков В.М., Белятинський А.О., Степанчук О.В., Кротов Р.В. Монографія "Дослідження транспортних потоків в аспекті заторових станів дорожнього руху" // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://er.nau.edu.ua/bitstream.1739/1_2015.pdf
4. Миколаївська обласна державна адміністрація "Про транспорт та інфраструктуру". // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mk.gov.ua/ua/myko/transport/>
5. Бойчук І. Підручник "Економіка підприємства" // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12571/1.pdf>

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Горобченко О.А.